

Tämä ohje korvaa 1.6.2020 lukien sosiaali- ja terveysministeriön 8.4.2020 antaman ohjeen kunnille kuntouttavan työtoiminnan ja eräiden sosiaalihuollon palveluiden toteutustavoista (ellei tässä ohjeessa toisin mainita).

Sosiaali- ja terveysministeriön ohje kunnille kuntouttavan työtoiminnan ja eräiden sosiaalihuollon palveluiden toteutustavoista 1.6. jälkeen

Yleistä

Valtioneuvosto antoi 6.5.2020 periaatepäätöksen suunnitelmasta koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi. Valtioneuvosto suositteli tässä yhteydessä, että nyt suljettuna olevat julkiset sisätilat (mukaan lukien kuntouttava työtoiminta ja työkeskukset) avataan 1.6.2020 alkaen hallitusti ja asteittain. Epidemiatilanne on muuttunut niin, että rajoitustoimenpiteitä ja niiden johdosta tehtyjä erityisjärjestelyitä voidaan purkaa. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee kunnille, että ne huomioisivat seuraavat periaatteet kuntouttavaa työtoimintaa ja eräitä muita ryhmämuotoisia sosiaalihuollon palveluita järjestäessään 1.6.2020 lukien. Nämä suositukset ovat voimassa 31.7.2020 asti.

Kuntouttava työtoiminta

Toimintamuodot 1.6. ja 31.7.2020 välisenä aikana

Kuntouttavan työtoiminnan ryhmässä toteutettavia toimintamuotoja voidaan 1.6. lukien alkaa jälleen toteuttaa. Kuntouttavan työtoiminnan käytännön toteutustavoissa on kuitenkin huomioitava yleiset väljyys- ja hygieniaohteet, joita muun muassa Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos on antanut koronavirustartuntojen varalle. Yleisiä kokouksia tai yleisötilaisuuksia koskevat kokoontumisrajoitukset eivät koske kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalihuollon palveluita ja toimintamuotoja. Aluehallintovirastot antavat asiassa tarkempia ohjeita. Kunnassa voidaan kuitenkin hyödyntää Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeita tilaisuuksien järjestäjille. Lisäksi kunta voi hyödyntää soveltuvin osin myös Työterveyslaitoksen antamia ohjeita sekä tukeutua paikallisten tartuntatautiviranomaisten ja terveydenhuollon asiantuntijoiden ohjeisiin. Kunta ei voi omilla päätöksillään keskeyttää kuntouttavaa työtoimintaa koronavirustartuntatilanteeseen vedoten, elleivät tartuntatautiviranomaiset erikseen paikallisesti niin määrää tartuntatautilain perusteella.

Kunnat voivat kuntouttavan työtoiminnan järjestäjinä päättää, miltä osin ne haluavat jatkaa STM:n 8.4.2020 antamassa ohjeessa tarkoitettuja muita toteutusmuotoja 1.6 ja 31.7.2020 välisenä aikana. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee, että 1.6. jälkeen ainakin osa toiminnasta toteutettaisiin niin, että niihin liittyisi myös asiakkaan fyysinen läsnäolo toiminnassa. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteiden toteutumisen seurannassa ja asiakkaan tukemisessa tarvitaan sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan myös asiakkaan tapaamista kasvokkain. Se kuinka paljon kunkin asiakkaan kohdalla tämä on tarpeen, on ratkaistava asiakkaan yksilöllisen tilanteen mukaan. Toiminnan muutoksista sovitaan aktivointisuunnitelmaa päivittämällä (ks. alla).

Sosiaali- ja terveysministeriön 8.4. antaman ohjeen Muut toteutusmuodot -kohdassa mainitut periaatteet ovat edelleen voimassa 31.7. asti. Ne ovat seuraavat:

Sosiaali- ja terveysministeriö kannustaa kuntia kehittämään vaihtoehtoisia kuntouttavan työtoiminnan toteutustapoja poikkeustilanteen ajalle yhteistyössä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Kaikenlainen sellainen toiminta voi tulla kyseeseen, jossa tartuntariski on minimoitu. Kunnan tartuntatautiviranomaiselta saa tarkempia neuvoja millaista toimintaa on syytä välttää (Ohjeen lopussa linkki lisätietoihin).

Lainsäädäntö ei määrittele yksityiskohtaisesti kuntouttavan työtoiminnan sisältöjä tai toteutustapoja. Verkkoyhteyksin toteutettaviin palveluihin voi sisältyä erityisiä vastuu- tai muita kysymyksiä, joiden osalta voi olla tulevaisuudessa tarvetta tarkempaan sääntelyyn. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee, että kunnat poikkeustilanteessa aktiivisesti kehittäisivät ja kokeilisivat uusia vaihtoehtoisia toimintamalleja. Vaihtoehtoisissa toteutusmuodoissa on kuitenkin tärkeää toimia yhteisymmärryksessä sekä asiakkaan että sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen (omatyöntekijä) kanssa asiakkaan tuen tarpeisiin vastaavan toimintamallien löytämiseksi.

Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi seuraavat toimintamuodot:

- verkkovalmennus
- etäkonsultaatiot, etäohjaus
- uraohjaus
- etätehtävät ja yksilöohjeistus (esimerkiksi yksilöllinen toimintapäiväkirja tai lukujärjestys)

Nämä kaikki ovat mahdollisia ja suositeltavia tapoja tuoda ohjauselementtiä ja sisältöjä kuntouttavaan työtoimintaan.

Verkkoyhteyksin tai muuten etänä toteutetussa toiminnassa ja ohjauksessa olisi syytä määritellä toiminnalle aikataulut, joina aikoina asiakas on toiminnassa sekä yhteydenottotavat, joilla asiakkaan saa sovitusti kiinni palvelun aikana. Muutokset tulisi kirjata aktivointisuunnitelmaan, mutta sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee, että kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelman mahdollisesta muuttamisesta sovittaisiin mahdollisimman joustavasti kunnan, työvoimahallinnon ja henkilön kesken. Jos asiakkaalla ei ole tai hänen käyttöönsä ei voida järjestää digitaalisia tai muita uusien toimintamallien edellyttämiä työvälineitä, yhteydenpito puhelimitse voi tulla myös kyseeseen.

Verkon välityksellä toteutetussa toiminnassa tulee huomioida salassapitoa, tietosuojaa ja tietoturva sekä asiakasasiakirjamerkintöjen laatimista koskevat vaatimukset samalla tavalla kuin perinteisesti toteutetuissa palveluissa. Palvelunantaja vastaa tietosuojasta ja tietoturvallisuudesta sekä etäpalveluissa käytettävien yhteyksien, että siinä syntyvien henkilötietojen käsittelyn osalta. Etäpalveluissakin asiakas on tunnistettava luotettavasti, ja tunnistamiseen käytetyn menetelmän on oltava jälkikäteen todennettavissa. Asiakas voi olla myös entuudestaan tunnettu.

Lisäksi kuntouttavassa työtoiminnassa voi edelleen jatkaa osallistumista sellaisiin olemassa oleviin työtehtäviin, jotka puitteiltaan ovat sellaisia, ettei niistä aiheudu tartuntariskejä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaalle, ja asiakas on itse halukas niissä jatkamaan. Esimerkiksi osa avustavista, yksilökohtaisista työtehtävistä kunnan eri työpaikoilla voivat olla sellaisia, joissa ei ole läheisiä ihmiskontakteja tai muuta merkittävää altistusta ja jos kyseinen työpaikka on sellainen, johon muutkin työsuhteiset työntekijät poikkeustilasta huolimatta tulevat paikalle. Kyseeseen tulevat esimerkiksi tehtävät, jotka tapahtuvat ulkona. Työtehtävien osalta on syytä kuitenkin kääntyä kunnan tartuntatautiviranomaisen puoleen, jolta saa tarkempia neuvoja, millaista toimintaa on syytä välttää (Ohjeen lopussa linkki lisätietoihin).

Sosiaali- ja terveysministeriö kuitenkin muistuttaa, että kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat ovat sosiaalihuollon asiakkaita. Hyvin toimiva sosiaalihuolto ja siihen liittyvä palvelujärjestelmä ovat keskeinen osa ihmisten hyvinvoinnin ja perusoikeuksien toteuttamista, joihin liittyvät velvoitteet eivät poistu edes poikkeusaikana.

Kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lainsäädännön mukaan kuntouttavalla työtoiminnalla ei saa korvata virkasuhteessa tai työsuhteessa tehtävää työtä. Kuntouttava työtoiminta ei myöskään saa aiheuttaa kunnan tai muun toiminnan toteuttajan palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisia tai lomauttamisia, eikä heidän työolosuhteidensa tai etuuksiensa huonontumista. Mikäli asiakkaat osallistuvat työtehtäviin, tulee tehtävät sovittaa henkilön työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaan sekä huomioida myös asiakkaan tuen ja ohjauksen tarve tehtävien aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannustaa kuntouttavan työtoiminnan järjestäjiä ja palvelun tuottajia keräämään kokemuksia ja ideoita uusista toteutusmuodoista. Kokemuksia tullaan hyödyntämään, kun lainsäädäntöä ja kuntouttavan työtoiminnan toimeenpanoa jatkossa kehitetään.

Aktivointisuunnitelmat

Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille tulee laatia aktivointisuunnitelmat lain edellyttämällä tavalla. Toimintamuodon muutokset kirjataan aktivointisuunnitelmaan. Verkostoyhteistyössä TE-toimiston, kunnan ja asiakkaan välillä voidaan hyödyntää etäyhteyksiä mahdollisuuksien mukaan. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee, että kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelman mahdollisesta muuttamisesta sovittaisiin mahdollisimman joustavasti kunnan, työvoimahallinnon ja henkilön kesken siten, että toimintaa voitaisiin jatkaa mahdollisimman hyvin asiakkaan tarpeita ja toiveita vastaavasti.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 ja 8 luvun sekä työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta (295 ja 296/2020)

Työttömyysturvalain (1290/2002) toukokuun 2020 alussa voimaan tulleen väliaikaisen muutoksen perusteella työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää palvelu myös COVID-19-pandemiasta johtuvasta perustellusta syystä työttömyysetuutta menettämättä (eli työnhakijalle ei aseteta korvauksetonta määräaika tai työssäolovelvoitetta). Hallituksen esityksessä todettiin, että perustellulla syyllä tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa työnhakija joutuu hoitamaan kotona alle 10-vuotiasta lasta tai muuta hänestä riippuvaista läheistä eikä hoito ole muulla tavoin kohtuudella järjestettävissä. Myöskään terveydenhuoltoviranomaisten ohjeita noudattava työnhakija ei menetä oikeuttaan työttömyysetuuteen. Sen sijaan esimerkiksi pelkkää haluttomuutta osallistua palveluun ei pidettäisi säännöksessä tarkoitettuna perustelluna syynä. Väliaikaista säännöstä sovelletaan, jos palvelu on keskeytynyt 16.3.2020 tai sen jälkeen. Säännös on voimassa 31.7.2020 asti.

Palvelun turvallisuuteen ja esimerkiksi lähikontaktien välttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota jo palvelua järjestettäessä ja ohjattaessa työnhakijoita palveluun. Palveluihin osallistumisen velvoittavuutta tarkastellaan työttömyysturva-asiana vain silloin, kun palveluun osallistumatta jääminen johtuu yksittäiseen työnhakijaan liittyvistä seikoista, joita ei ole voitu ottaa huomioon palveluun ohjattaessa.

Riskiryhmät ja palveluun osallistuminen

Sosiaali- ja terveysministeriö ei tule tekemään yleisiä linjauksia kuntouttavan työtoiminnan toteutuksesta riskiryhmien kohdalla, koska yksilölliset tilanteet ovat niin erilaisia. Henkilön kuuluminen terveydentilan kannalta riskiryhmään ja tämän mahdollisuutta osallistua eri tyyppisiin toimintoihin arvioidaan kunkin yksilön

kohdalla erikseen. Oikea taho yksilön tilanteen arvioimiseksi on hoitava lääkäri, jonka konsultoimiseen asiakkaan suostumuksella on syytä kehittää paikallisesti mahdollisimman joustavat käytännöt.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannustaa viestimään kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille toiminnassa käytetyistä varotoimista koronavirustartuntojen estämiseksi, jotta asiakkaat eivät aiheettomasti kokisi pelkoa osallistua toimintaan.

Muut sosiaalipalvelut

Edellä olevia kuntouttavan työtoiminnan ohjeistuksia voi tapauskohtaisesti soveltaa myös muihin sosiaalihuollon toimintoihin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen tai vammaisten henkilöiden työ- ja päivätoimintaan liittyvät ryhmämuotoiset toiminnot.

Linkkejä

Tartuntatautiviranomaisista tarkemmin:

https://stm.fi/tartuntataudit_vastuut

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen koronavirusohjeita sote-ammattilaisille:

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/koronavirusinfektiot-ohjeita-sote-ammattilaisille>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön ohje tilaisuuksien järjestäjille 14.5.2020:

https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/yleisotilaisuuksissa-noudatettava-ohjeita-koronavirustartuntojen-ehkaisemisesta?_101_INSTANCE_vnXMrwx9pG9_languageId=fi_FI

Työterveyslaitoksen ohjeita virukselta suojautumiseen työssä:

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyontekijalle>

Aluehallintovirastojen usein kysytyt koronaviruskysymykset:

<http://www.avi.fi/web/avi/usein-kysytyt-kysymykset#C-uudet-1>

Työttömyysetuuksista tarkemmin Kelan sivuilla usein kysytyt kysymykset osiossa:

<https://www.kela.fi/korona-usein-kysyttya#ha-korona-olen-lomautettu-palkansaaja-mita-hallituksen-esittamat-tyottomyyturvan-uudistukset-tarvoittavat-minulle>

Lisätietoja

Neuvotteleva virkamies, Susanna Rahkonen, etunimi.sukunimi@stm.fi

Jakelu

Kunnat

Ahvenanmaan maakuntahallitus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)

Aluehallintovirastot

Työ- ja elinkeinoministeriö

Kansaneläkelaitos

Suomen Kuntaliitto

SOSTE ry

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry

Sininauhaliitto

Työttömien Keskusjärjestö ry